

Arkisto

KOTUS - KOTIMAISTEN KIELTEN KESKUS

Kotimaisten kielten keskus (Kotus) perustettiin vuonna 1976. Tuolloin yhdistettiin erillisiä suomen ja sukukielten kielentutkimusyksiköitä ja -laitoksia yhdeksi valtion tutkimuslaitokseksi. Kotus sijaitsee Helsingin Hakaniemessä, ja sen arkistot palvelevat niin Kotuksen tutkijoita kuin laajoja yleisöjäkin.

Kotuksessa säilytetään yli sadan vuoden aikana karttuneita kokoelmia, jotka avaavat kielten, erityisesti suomen, ruotsin ja karjalan, niiden eri muotojen ja kielentutkimuksen historiaa kattavasti. Suurin osa aineistoista palvelee erityisesti sanaston, nimistön ja kielen muutoksen tutkimuksen tarpeita ja toimii useiden sanakirjojen toimitusaineistona, ja suuri osa tarjoaa näkökulmia esimerkiksi perinteentutkimuksen, historian, suku- ja paikallistutkimuksen sekä journalismin tarpeisiin. Aineistot sisältävät etupäässä koulutettujen kerääjien tallentamaa tietoa, mutta myös erilaisin yleisökilpailuin ja kyselyin saatua materiaalia. Paperimuotoisten kokoelmien lisäksi saatavilla on nauhoitteita sekä sähköisiä kieliaineistoja.

Kotus on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva virasto ja sen rahoitus tulee pääosin valtion budjetista. Osia viraston toiminnoista tuetaan myös muiden rahoituskanavien, kuten säätiöiden, yhdistysten ja yliopistojen kanssa tehtävän yhteistyön avulla.

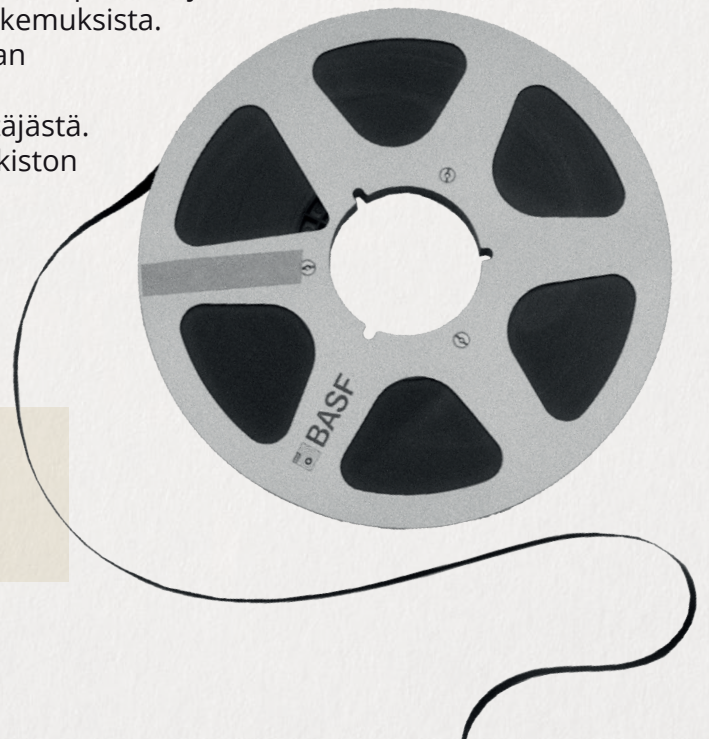

SUOMEN KIELEN NAUHOITEARKISTO

Suomen kielen nauhoitearkisto (SKNA) on perustettu vuonna 1959 osaksi Helsingin yliopistoa ja siirretty myöhemmin Kotukselle. Yliopistolla haluttiin tuottaa aineistoja puhutun kielen tutkimusta varten sekä säilöä yleiskieltä ja erilaisia murteita jälkipolville, koska niiden pelättiin olevan katoavaa kulttuuria. SKNA sisältää noin 24 000 tuntia äänitteitä kielen kirjosta, esim. murteita sekä yleiskielisiä esitelmiä ja haastatteluja.

Äänitykset sisältävät pääosin ns. kielenoppaiden vapaata puhetta ja kertomuksia heille tutuista aiheista, muistoista ja kokemuksista. Aineistot ovat karttuneet arkiston keruusuunnitelman mukaisesti: Keruusuunnitelmana oli koota 30 tuntia haastatteluaineistoa jokaisesta suomenkielisestä pitäjästä. Nauhoituksia on tehty 1950-luvun lopulta lähtien arkiston henkilökunnan ja rahoituksen saaneiden kerääjien haastattelurekillä. Keruutyön lisäksi arkistoon on liitetty erilaisten 1800-luvun lopulta alkaen tehtyjen tutkimushankkeiden osana muodostuneita aineistoja.

Lähteet: Muutaman minuutin otteita Suomen kielen nauhoitearkiston aineistoista 1800-luvun lopulta 1900-luvun puoliväliin.

Yrjö Niva (s. 1877) muistelee salakuljetusta Tornionjoella ja kertoo tarinan tullimiehiä huijanneesta miehestä. Yrjö Niva asui nuoruutensa Pellon kylässä Tornionjoen varressa

kunnes muutti vuonna 1901 Yhdysvaltoihin. 1800–1900-lukujen vaihteessa Suomen ja Ruotsin rajan yli salakuljetettiin kaikkea kahvista ja sokerista tupakkaan, kun tulleja pyrittiin kiertämään. Jakautuu kahteen nauhaan.

Anton Posti (s. 1879) kertoo kenraalikuvernööri Nikolai Bobrikovin surmaamisesta ja hautajaisista. Bobrikov toteutti Suomessa 1800–1900-lukujen

vaihteessa venäläistämishjelmaa, joka herätti suomalaisissa vastustusta. Aktivisti Eugen Schauman ampui Bobrikovia 16.6.1904 toteuttaen näin Suomen kuuluisimman poliittisen murhan. Vehkajärveltä kotoisin ollut Anton Posti toimi kolme vuotta aliupseerina Suomen kaartin eli Venäjän keisarillisen armeijan suomalaisessa joukko-osastossa. Hän oli todistamassa murhan jälkeisiä tapahtumia kaartin jäsenenä.

Antti Eevertti Etu-Rouhu (s. 1884) muistelee Suomen sisällissodan vastakkainasettelua ja omaa puolueettomuuttaan. Suomen itsenäistyttyä joulukuussa 1917

työväenluokan ja porvariston väliset ristiriidat kärjistyivät alkuvuodesta 1918 punaisten ja valkoisten väliseksi sodaksi. Etu-Rouhu oli sodan aikaan Nokialla muonamiehenä, eli teki päivätöitä maanomistajalle, ja pysytteli itse puolueettomana.

Ala-Tornion Nikkalasta kotoisin oleva Jakob Einar Holmqvist (s. 1893) kertoo talvisodan päättymisen tunnelmista. Talvisota alkoi marraskuussa 1939 Neuvostoliiton hyökättyä

Suomeen. Sota kesti 105 päivää ja taistelut jatkuivat kovina viimeiseen päivään asti. Rauhan alettua 13.3.1940 kello 11 rintama hiljeni ja kummankin puolen sotilaat panivat yhdessä tupakaksi, kuten Holmqvist kertoo.

Lempi Pitkänen kertoo junamatkasta Omskiin vuonna 1942, kun inkerinsuomalaisia karkotettiin Siperiaan. 1900-luvun aikana Neuvostoliitto karkotti,

vangitsi ja surmasi inkeriläisiä. Vainot kiihtyivät 1930–40-luvuilla johtuen sodasta ja Neuvostoliiton epäluulosta suomalaisia kohtaan. Lempi Pitkänen syntyi vuonna 1926 inkerinsuomalaiseen perheeseen Suosaaren kylässä Pietarin lähetyvillä. Hänen perheensä karkotettiin Siperiaan hänen ollessaan 15-vuotias.

Olga Maria Linden (s. 1879) kertoo Pyhtään perinteisistä ruoista, klimppisopasta ja hapankaalista. Klimppisoppaan kuuluu yleensä lihaa

ja taikinapalleroita. Ennen jääkaapin keksimistä olennaista oli, että ruoka säilyi pitkään, kuten kaali.

Kenen puhetta ymmärrät helposti,

kenen ymmärtäminen vaatii enemmän työtä?

Millaisia tuntemattomia sanoja kuulet?

